

#38 Staat met deze miljoenennota niemand in de kou deze winter?

Intro: "Lipdiensten bewijzen aan de impact economie kunnen we allemaal. Dat gebeurt al jaren. Elk jaar, jaar in jaar uit dan heb je van dit soort woorden die eigenlijk weinig zeggen. Kijk, het hele concept van koopkracht, dat het daarom gaat is natuurlijk al archaisch."

Intro: "Welkom bij Money Matters. Een podcast over geld en impact waarin Social Finance je meeneemt door het landschap van impact investeren en je bijpraat over de impact economie."

Ruben: "Hi en leuk dat je luistert naar Money Matters. Mijn naam is Ruben Koekoek en aan de andere kant van de lijn: Michel Scholte. Michel, welkom."

Michel: "Dankjewel Ruben."

Ruben: "Goed je weer te zien. Mensen kennen jou als directeur en medeoprichter van True Price, maar ook als minister van de nieuwe Economie. De enige minister die niet aanwezig was bij de Troonrede."

Michel: "Ik zit dus ook niet in het keurslijf, dus ik kan gewoon vrijuit spreken."

Ruben: "Je kan vrijuit spreken. En jij komt uit Londen toch gister? Wat heb je daar gedaan?"

Michel: "Ja, vrijdag inderdaad. Ik mocht aanschuiven bij de global commission on the economics of water. En dat is onder voorzitterschap van Mariana Mazzucato en Rokström. Dat zijn twee economen en dat is een klimaat en milieu deskundige uit de wereld van duurzaamheid en die hebben het mandaat om een rapport te schrijven over wat is eigenlijk de waarde van water? En ik was gevraagd als expert op dit vraagstuk om mijn visie daarop te geven. En ik heb natuurlijk verteld over vervuiling, de onttrekking van schaars water, de klimatologische verandering die we met de industrie in de hand werken waardoor water verschrikkelijk schaars product en we werkelijk water oorlogen al hebben en nog kunnen gaan verwachten en ook in Nederland alleen al 99 procent van het oppervlakte water is vervuild volgens de Europese standaard. Als stikstof nu al tot gezeik leidt, houd je hart vast voor water. Ik denk ze draaien nu de vlag om, maar dan zullen ze blauw uit de vlag knippen want water is op dit moment een gigantisch probleem."

Ruben: "We gaan het vandaag hebben over de Troonreden. Water stond niet centraal maar wel gas, olie, want we hebben een oorlog op het Europees continent. We merken dat in onze portemonnee en dan worden wij als Nederlanders wakker. En de stelling die ik met jou wil bespreken is als volgt: 'Met deze miljoenennota staat niemand deze winter in de kou.' Moest hem eigenlijk als vraag stellen: 'Staat met deze miljoenennota niemand in de kou deze winter?' Want hoe kijk jij naar zo'n Prinsjesdag. Hoe breng je zo'n dag door? Volg je het op de voet?"

Michel: "Uiteraard, waar ik kan. Ik heb gewoon een werkdag. Dus ik ga zo nog even in alle details duiken. Je werkt er al naartoe met het uitlekken ervan. Elk jaar weer. Dus het is altijd een heel belangrijk moment om de balans op te maken en ook vooruit te kijken naar dit jaar. Maar het wordt een beetje een sleets ritueel. En het is ook wel hoognodig toe aan een update. Dat is weer dit jaar niet gebeurd en dat is natuurlijk wel ergens treurig."

Ruben: "Ik vond het ook wel sneu voor Amalia. Was ze er voor de eerste keer bij en heb je allemaal boe-roepende mensen rond de route en van die omgekeerde vlaggen. Geen leuke eerste keer."

Michel: "Ja, ik denk, ze gaat sowieso zeker een andere, noem het tijd, krijgen dan de voorgangers. Ik denk, het is een aperitief. Want, de fysiologische klimaat-natuur crisis en de aanpassingen die dat vergt van de bedrijven en ook gewoon toch de tijd van een ogenschijnlijke valse overvloed die is ook ten einde. Dus ook huishoudens zullen rond Prinsjesdag ook een boodschap krijgen die waarschijnlijk zal tegenvallen de komende jaren. Beetje de dag van teleurstelling. Dus ze zal zeker geen rustige Prinsjesdag of misschien wel Prinsesjesdag krijgen, zoals haar voorgangers dat hadden."

Ruben: "Oke dus jij zegt eigenlijk die schaarste en die schaarste voelen mensen de afgelopen maanden door de oplopende inflatie, dus oplopende kosten zodat mensen niet meer rondkomen. Je zegt eigenlijk, dit is maar het begin."

Michel: "Zeker. Ik wou dat het niet zo was, maar het is wel zo."

Ruben: "Ik neem je even mee door een aantal maatregelen. Het kabinet heeft bijna 18 miljard extra uit gegeven, extra uitgaves om de koopkracht te stutten zoals we dat noemen. Verhoging minimumloon met 10 procent. Zorgtoeslag gaat eenmalig omhoog. Huurtoeslag gaat elke maand met 16 euro omhoog. Energietoeslag. Studenten krijgen er meer geld bij. Verlenging van de verlaging van de accijnzen op de BTW. Noem maar op. Iedereen heeft het kunnen lezen. En als bijlage daarop, gister overeengekomen, komt er ook nog een prijsplafond op energie. En dat is naar schatting minimaal 5 miljard extra en dat komt boven die 17 miljard aan extra koopkrachtreparaties. Als je dat allemaal leest dit was wat mensen heel graag wilden, waar iedereen op wachtte. Denk je dat dat een goede zet is van het kabinet? Of zeg je van dit is maar, dit zijn maar schijnmaatregelen en het helpt het grote probleem niet."

Michel: "Je moet dit in de context zien van 10 jaar lang ten minste weinig doen tot niets doen aan fundamentele herinrichting van het energielandschap. En dan bijvoorbeeld de geothermische transitie, dus dat je uit aardwarmte zeg maar de huishoudens warm houdt, bedrijven warm houdt, in plaats van vanuit gas. Als voorbeeld, daar is gewoon heel weinig op gedaan, heel weinig voortgang op geboekt. En nu heb je ook jezelf aan de leiband gehouden van een verschrikkelijke agressieve distoop in Rusland. En ja, dan moet je op korte termijn om en dan kom je eigenlijk niet uit onder hele pijnlijke maatregelen om mensen niet te laten omvallen, dus dat ze uitpakken op de lage inkomensgroepen, dat is tragisch. Op hunzelf afgeroepen door die in-actie van Rutte I en II en III. Maar begrijpelijk. Het is wel weer tragisch ook weer dat ze 17.5 miljard per jaar nog steeds aan subsidies en voordelen aan de brandstoffenindustrie. Dus kolen, gas,

olie. Dat blijft er vorig jaar nog, is er door de Tweede Kamer een investeringsaftrek omarmt voor investeringen gas in de Noordzee bijvoorbeeld. Dat onder meer door ABN dat is de energie beheer van Nederland die als staatsonderneming dat ook echt aangekondigd als een succes in het jaarverslag in die tijd. Dat soort maatregelen helemaal buiten schot blijven. Aan de andere kant houden we wel weer 17.5 miljard uit de schatkist, wat uiteindelijk wel door toekomstige generaties moet worden opgehoest. Dus dat is heel tragisch. Je ziet wel nog steeds, er is vanuit Europa vanuit december, noem het windfultax, dat is die belasting op de gigantische winsten die de grote fossiele bedrijven, energiebedrijven, maar ook gewoon de Eneco's, de Vattenfalls. Dat komt pas laat, dat is ook maar 33 procent boven het gemiddelde winst. Dus daar zit nog 67 procent gewoon keiharde winst over energie armoede. Dat is natuurlijk allemaal hartstikke matjes. En dan wel uit de schatkist dat steunpakket halen. Dus het is eigenlijk, noem het, ik vind het matjes.”

Ruben: “Maar op zich dat de energie heel duur wordt, ik dacht nog aan True Price. Eigenlijk is het best logisch toch, dat je voor olie en gas veel geld betaald?”

Michel: “Dat is absoluut zo. Met name voor fossiele energie. Dus daardoor wil je wel gewoon dat er afgerekend wordt voor die maatschappelijke schade. Kijk het moet gaan om de kosten voor herstel, compensatie en preventie van die, noem het, klimatologische rampen. Die wij om ons heen al zien.”

Ruben: “Dat is dat True Price. Dat je de kosten voor...”

Michel: “de echte kosten kijkend naar. Bijvoorbeeld CO2, je hebt al energiebelasting. Er wordt al voor huishoudens, dat wordt al verlaagd, dus de belasting op energie gaat ook afnemen. Kijk, ik denk, je kan niet als de huishoudens omvallen, als het CPB voorspelt dat er bijna 1.3 miljoen mensen in de armoede vallen, een op de tien kinderen, dan kan je niet met draconische maatregelen komen. Ik moet wel zeggen dat, ja dit is natuurlijk wel een beetje de AID voor de Nederlandse economie inkomensmaatregelen, belasting maatregelen.”

Ruben: “AID?”

Michel: “Dat is een beetje als je een hartaanval, een crisis. Dan moet je aan dat apparaat waarmee je je hart weer opgang krijgt. Dus echt een noodingreep. En voor die groepen, je kan ze niet letterlijk in de kou laten en in de schulden en in gewoon faillissement. Dat kan absoluut niet. Maar het is wel veel te laat, veel te weinig en niet voldoende transformatief. Het is weer oplappen. Je houdt die oude fossielenindustrie in stand. Sterker nog, je subsidieert die oude industrie, want je doet maar beperkt wat aan die verschrikkelijke, onwerkelijke winsten die er worden gemaakt. En er komt nog iets bij. Het is niet alleen de gasverkopers en gasbedrijven en oliebedrijven die daar winst op maken. Maar ook dus tragisch de windenergie leveranciers, de producenten, de verhandelaren en dat is nog enigszins complex, maar even plat gezegd, die profiteren van het principe dat merit pricing, de duurste aanbieder bepaalt de prijs, ook voor de producenten van wind, van zon. Die maken ook giga winsten. Daar verwacht je eigenlijk dat die bedrijven zeggen, wij houden ons gewoon aan onze standaard winsttarief en we

maken dit direct over aan de Nederlandse staat, zodat het fonds, het solidariteitsfonds wordt gevuld.”

Ruben: “Ook zon en wind maken mega winsten.”

Michel: “Dat zeg ik. Dus ook duurzame, die hebben geen inherent duurdere productiekosten, maar die maken wel gigantische winsten. Dus ook voor die, maak dat geld over aan de overheid en steek dat dan in een solidariteitsfonds, zodat het niet ten koste gaat van toekomstige generaties, die uiteindelijk weer moeten gaan investeren in het aanpassen van de waterinfrastructuur, het klimaat adaptief maken, omgaan met extreem weer. Dus die betalen dubben de rekening voor deze crisis.”

Ruben: “Snap ik. Ik ga je toch proberen een beetje op te vrolijken, want we zien wel dat er een verschuiving komt in belasting op arbeid naar belasting op winst. Dus het minimumloon gaat omhoog. De schijf een gaat de belastingtarief omlaag en de winstbelasting gaat omhoog. Dus dat moet je goed in de oren klinken toch?”

Michel: “Nogmaals. Het is allemaal marginaal, 10 procent, net iets onder de 10 procent een eurotje erbij voor die keiharde werkers. De mensen in de swapfabrieken die nachtdiensten werken, postsorteerders, de mensen in de magazijnen, noem het mensen die werken in de landbouw, de voedselvoorziening, die krijgen een 10 procent verhoging, dat is natuurlijk heel weinig. En ook wat je ziet, is dat er ook, dat is natuurlijk weer die intergenerationele middelvinger. die AOW dat stijgt wel mee met de inflatie, minimumloon correctie voor de inflatie, maar meer is het niet. Je wilt uiteindelijk tenminste 15 euro minimum en daar zitten ze dus verre van. En wat ook wel, noem het, interessant is, is dat natuurlijk ook, je kan dat ophogen waardoor de werkgevers een deel van die inflatie, noem het correctie, doen. En dat gebeurt niet. Er wordt maar heel weinig opgehoogd, maar tegelijkertijd wordt er wel fors in de schatkist gegraaid om die compensatie te geven. Dus ik heb daar echt wel gemixte gevoelens over en laten we het niet, er gebeurt wel wat, maar laten we het niet groter maken dan het is.”

Ruben: “Oké, nou ik sprak Marco Florijn vanmiddag, voorzitter van de NVVK, de branchevereniging voor schuldhulpverlening. En hij gaf wel aan van, wij als schuldhulpverleners zijn wel in ieder geval blij dat er meteen actie komt en we gedenken wel dat de mensen met de grootste noden, dat die hierdoor geholpen worden. Dus door het fixen van de energieprijzen, het stutten van de koopkracht, maar ook het noodfonds wat beschikbaar wordt, waar gemeentes ook uit kunnen putten om de mensen die het niet halen te ondersteunen. Dus dat was goed nieuws. Het geluidsfragment heeft het niet gehaald vanwege de kwaliteit, maar dit wilde ik toch nog meegeven. Maar dat gaf jij eigenlijk ook al aan. Het zijn noodingrepen waardoor toch mensen de winter doorkomen, maar wel in het huidige systeem en ten koste van wat. Maar Michel ik ga nog een laatste poging doen om je op te vrolijken deze avond van prinsjesdag. En dat is van de koning, want dat schijnt, want we hebben niet alleen een minister van de impact economie, maar ook een impact koning. Hij zegt, onze huidige manier van leven stuit op economische, social en ecologische grenzen. Dat vergt een andere economie en een arbeidsmarkt, een andere omgang met omgeving en natuur, een andere manier werken, ondernemen en reizen.”

Michel: "Lipdiensten bewijzen aan de impact economie kunnen we allemaal. Dat gebeurt al jaren. Jaar in jaar uit dan heb je van dit soort woorden die eigenlijk weinig zeggen. Het hele concept van koopkracht alleen al, dat het daarom gaat is natuurlijk al archaisch. De, noem het toename, van het inkomen voor dé Nederlander, de toename van of de belastingen die worden, het gaat allemaal om inkomsten, vermogen, prijsniveaus. En het moet natuurlijk over iets anders gaan. Dat is brede welvaart. Het moet gaan over de bloei van natuur en mens en sociaal. Eigenlijk deze indicatoren zeggen vrij weinig over de verdere staat van de impact economie van een bredere maatschappelijke welzijn. Het is eigenlijk prima dat er een hele grote groep, want we hebben het dan over, zeg iets minder dan 10 procent van de volwassen Nederlanders die dan in potentie in de armoede valt of er nu deel van wordt, gered. Maar er is dus een hele grote groep, misschien wel 80 procent van de Nederlanders, die kan prima wat interen op de koopkracht, die kan prima wat meer betalen voor energie, de energietransitie betalen, misschien dan investeren dan inderdaad in hybride warmtepompen, isoleren, minder gebruiken van allerlei schaarse grondstoffen ook de industrie, die kan kennelijk met een prijsstijging, dat hoorde Sandra Phlippen zeggen. 20 procent minder te gebruiken, zonder productiviteitsverlies. Dat is natuurlijk iets wat bizar is, dat dat niet veel eerder wordt omarmd. Dus ja, inderdaad. Pappen en nathouden zonder fundamentele veranderingen van de economie, dat is wat we zien. Koopkracht, dat gaat dus over kopen kopen kopen. Dat gaat niet over bloei, dat gaat niet over brede welvaart. Voor mij gewoon, dit soort lipdiensten, oude wijn in nieuwe zakken met een koning die wat zegt. Mag ik daar nog wat aan toevoegen? 2.8 procent, noem het stijging, van de uitgaven aan het koninklijk huis. Iets van 48 naar 50 miljoen per jaar. Ook erg ongemakkelijk. Je vraagt je ook af, hebben zij niet, noem het met een vermogen van meer dan een miljard, hebben ze niet die antennes dat ze aanvoelen dat niet bepaald warm wordt ontvangen door het publiek. Dat is zonde, want zo'n instituut kan stabiliteit geven, maar laat ze dan wel iets meer invoelend zijn. Heel veel mensen, wat ik zeg, worden niet gecompenseerd voor inflatie en die krijgen er netto niks bij. Die worden misschien wel gered van de afgrond, maar die gaan er niet op vooruit. Die lage inkomens, iets meer inkomen zou wel nodig zijn voor een wat meer waardig leven."

Ruben: "Ja, snap ik. En waarschijnlijk zat Willem Alexander ook niet naast je in de trein naar Londen. Want ik zag dat er een vliegtuig van 88 duizend was gereserveerd."

Michel: "Wauw."

Ruben: "Dat is veel geld he."

Michel: "Moet je nagaan, dat is ook weer bizar natuurlijk."

Ruben: "Even kijken hoor. Dus duidelijk pleidooi. Misschien helpt het mensen wel deze winter door, maar het systeem is failliet. We moeten richting een impact economie. Dat is jouw boodschap."

Michel: "Van koopkracht naar impact kracht. Wat vind je daarvan?"

Ruben: "Ja. Maar kan dat binnen, dat klinkt misschien een beetje filosofisch, maar is een democratie daar wel op ingericht? Want als je kijkt, de mensen langs de route, hoe

mensen stemmen, de boeren die enorm, dus iedereen wilt aan het huidige systeem vastklampen, behalve onze bubbel misschien, is er heel weinig handelingsperspectief voor mensen die wel willen veranderen. Dus past dit dan wel in een democratie wat je allemaal beschrijft?”

Michel: “Juist. De scheefgroei komt natuurlijk omdat mensen niet gehoord zijn. Dat is in de eerste plaats het belang van de werknemer, het belang van de samenleving, het belang van kinderen, toekomstige generaties, dat die niet worden meegenomen in de afwegingen op beleidsniveau. Dat daar eigenlijk veel meer wordt gekeken naar het financiële rendement van bedrijven, van industrieën. Dat het ook het vermogen van mensen, voornamelijk als de graatmeter voor de waardigheid voor wat beleid zou moeten bewerkstelligen, genomen is. dus ook weer het kopen. Dat dat centraal staat. In plaats van het welzijn. De levenstevedredenheid, het geluk, de cohesie, de kracht van de relaties, de kwaliteit van de natuur, de soorten rijkdom, de veerkrachtigheid van de samenleving, ook die interantionale medemenselijkheid. Dat je een crisis op crisis op crisis hebt. Bijvoorbeeld in Ter Apel. Of dat er broeikasgassen in de industrie worden uitgestoten. Dat leidt tot schaarste, tot oorlogen, dat leidt tot vluchtelingen die dan op de grens met Duitsland bij Ter Apel aankloppen en die zorgen voor, noem het gigantische onrust. En dat er dan mensen in het verweer komen, die denken dan, niet in mijn achtertuin. Dat boeren door die, noem het overmatige inzet vanuit subsidieregelingen, op schaalvergroting. Dat dat uiteindelijk tegen de grenzen loopt van wat de natuur aankan. En dat dat vervolgens tot gigantisch wantrouwen leidt. Wat is natuur, wat is stikstof. Dat snap ik, want ze zitten diep natuurlijk in de penarie. Want ze moeten erop achteruit. Maar als we gewoon breed gaan sturen op brede welvaart, niet alleen maar op het financiële, op kopen, op miljoenen. Het heet notabene miljoenennota, maar op brede welvaart geloof ik dat je juist de mensen een stem geeft, juist democratisch bezig bent. Mensen voelen aan alle kanten dat het niet klopt en dat ze misschien nu dan tegen, noem het voor de boeren in de bres springen en biodiversiteit even links laten liggen. Al het onderzoek laat zien dat mensen juist natuur heel belangrijk vinden. Klimaat is iets wat populairder is dan ooit. Weer is het thema altijd praatjes over maken. Dus het is juist democratisch om de brede welvaart centraal te zetten.”

Ruben: “Goed van koopkracht naar impactkracht. We sluiten af met de vaste rubriek: ‘De uitsmijter.’”

Ruben: “Michel, wat moeten we vooral niet meer gaan doen? Wat zou je zeggen deze Prinsjesdag moet het raam uit?”

Michel: “Koopkracht het raam uit.”

Ruben: “Niet meer blindstaren op koopkracht maar kijk naar de brede behoeftes van mensen en natuur en richt je daarop.”

Michel: “Bloei voor iedereen. En dan voor sommigen meer inkomen. Juist die lagere inkomensgroepen. De 230.000, inmiddels misschien wel meer, werkende armen. Die moeten erop vooruit, en ook flink. En anderen moeten misschien wat inleveren, maar als ze er iets voor terugkrijgen vinden ze dat vaak niet erg. Als ze zien hoe het bijvoorbeeld natuur verrijkt. Als ze zien hoe het juist mensen die wat in de knel komen verrijkt, dan

willen mensen wat inleveren. Dan is het niet meer die, soort van koopkrachtslagerij die hier wat af en daar wat bij, die koehandel, maar dan wordt het gewoon een vraagstuk van medemenselijkheid. En dan gaan we laten zien hoe die mensen die meer vermogen hebben mensen die minder hebben ondersteunen. Dan wordt het een viering van brede welvaart en mede menselijkheid en niet wat ik zeg, slagerij van het geld. Bonentellers en boekhouders.”

Ruben: “Kijk. Laten we hopen dat we elkaar volgend jaar weer ontmoeten en dat Prinsjesdag een viering van medemenselijkheid is. Dankjewel Michel. Nog even ter afsluiting, want we hebben het ineens over brede welvaart, we zien elkaar over twee weken bij een heel bijzonder evenement. Wat gaat er gebeuren volgens mij 3 oktober?”

Michel: “Ja, 3 oktober, dat is de nationale conferentie voor brede welvaart. En dat gaat inderdaad over de vraag: hoe gaan we brede welvaart in de bestuurskamers krijgen? de overheidsbestuurskamers en ook in het bedrijfsleven is eigenlijk nog heel weinig instrumentarium. Het gaat voornamelijk over het geld. Dat is uiteindelijk wat er geteld wordt. Hoe gaan we nou testen op menselijke waarde, sociale waarde, natuurlijke waarde? Dus daar gaan we het over hebben met een heel aantal bestuurders, met een heel aantal professionals. Dat is natuurlijk heel mooi. Met Social Finance NL trekken we samen op, want jullie doen heel veel op dit gebied. jullie doen heel veel bijvoorbeeld met Impact Bonds, dat is niet alleen op het financiële maar ook op die maatschappelijke waarde sturen vanuit financiële fondsen, dus fantastisch dat we met elkaar kunnen optrekken.”

Ruben: “We zien elkaar daar. En je bent ook een vast panellid van Money Matters. Dus we zullen jou interviewen en misschien ook nog wel andere mensen van de nationale conferentie brede welvaart. Dankjewel Michel. Dankjewel ook Daniel van de Poppen van Spraakmakermedia. En ook Oranje Fonds en ABN AMRO voor het medemogelijk maken van de podcast. Ik zie jullie de volgende keer.”